

16

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΗΤΡΟΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΣΕΡΡΑΙΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΟΙ

16.1: Ο καπετάν Μητρούσης, πίνακας Χρηστίδη, αρχείο Β. Τζανακάρη.

Δούκας Γ. Δούκας (καπετάν Ζέρβας).

16.2: Ο καπετάν Ζέρβας (Δούκας), Αρχείο Β. Τζανακάρη.

Τα πρώτα ανταρτικά σώματα (1903), με οπλαρχηγούς τον Κρητικό Καπετάν Αντωνάκη και τον Σερραίο Καπετάν Πέο διαλύθηκαν γρήγορα. Το 1904-1905 συγκροτήθηκαν νέα ανταρτικά σώματα με Σερραίους οπλαρχηγούς: τον Σκοτουσσαίο Αθανάσιο Χατζηπανταζή στην περιφέρεια των Σερρών, τον Στέργιο Βλάχβη στην περιφέρεια Ηρακλείας και Πορροίων, τον Γεώργιο Γιαγκλή στην περιφέρεια Νιγρίτας-Σοχού, τον Δούκα Δούκα (Καπετάν Ζέρβα) στην περιφέρεια Ζίχνης και Παγγαίου και μαζί μ' αυτούς τον Καπετάν Μητρούση, τον Ανδρέα Μακούλη και τον Παπαπασχάλη (από το Λειβαδοχώρι), τον πρώτο ορθόδοξο ιερέα που θυσιάστηκε ως αρχηγός αντάρτικης ομάδας.

Ο **Μητρούσης Γκογκολάκης** ήταν ένας από τους σπουδαιότερους πατριώτες που αναδείχθηκαν κατά τον ιερό αυτό αγώνα. Καταγόταν από το χωριό Χομόνδος (που σήμερα έχει πάρει το όνομά του) και με την εθνική του δράση έγινε ο φόβος των Βούλγαρων Κομιτατζήδων. Μια μέρα του 1907, Βούλγαροι Κομιτατζήδες εκμεταλλευόμενοι την απουσία του δολοφόνησαν ολόκληρη την οικογένειά του. Ο Μητρούσης συγκρότησε σύντομα δικό του αντάρτικο σώμα και ήρθε στην πόλη των Σερρών με σκοπό να πάρει εκδίκηση. Στις 13 Ιουλίου 1907, ημέρα Παρασκευή, ο Καπετάν Μητρούσης (με τους Αθανάσιο Γιοβάνη, Μιχάλη Ουζούνη, Νικόλαο Παναγιώτου και Θεόδωρο Τουρλεντέ στο πλευρό του) κυνηγώντας με τα παλικάρια του τους Βουλγάρους μπήκε στις Σέρρες και κρύφτηκε στο σπίτι του Παπαθανάση, ιερέα του ναού της αγίας Ευαγγελίστριας στα Κάτω Καμενίκια. Η παραμονή του όμως στην πόλη προδόθηκε στους Τούρκους και αμέσως χιλιάδες Τούρκοι στρατιώτες κύκλωσαν τη συνοικία. Ο Καπετάν Μητρούσης τότε κατέφυγε με τους άνδρες του στο καμπαναριό της εκκλησίας. Άρχισε μια άνιση μάχη με αποτέλεσμα να σκοτωθούν δύο από τους συντρόφους του, ενώ οι άλλοι τρεις βαριά πληγωμένοι έπεσαν αιχμάλωτοι στους Τούρκους. Ο Καπετάν Μητρούσης αγωνίστηκε μόνος μέχρις εσχάτων. Αφού σκότωσε δεκάδες Τούρκων και τέλειωσαν τα πυρομαχικά του, αυτοκτόνησε, για να μην πέσει ζωντανός στα χέρια των Τούρκων (14 Ιουλίου 1907).

Ο **Δούκας Δούκας** ήταν εύπορος Σερραίος βιομήχανος. Έλαβε μέρος σε συγκρούσεις στις περιοχές Ζίχνης, Νευροκοπίου, Τζουμαγιάς, Παγγαίου καθώς και στην επιδρομή στο Αγιοχώρι. Έλαβε επίσης μέρος στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο παίζοντας σημαντικό ρόλο στην απελευθέρωση της Ελευθερούπολης. Ο **Αθανάσιος Χατζηπανταζής** καταγόταν από την Σκοτούσσα. Τραυματίστηκε θανάσιμα το 1906 από λάθος συνεργάτη του κατά τη διάρκεια επίθεσης αυτοκτονίας στην πόλη των Σερρών (κοντά στο ναό του Αγίου Παντελεήμονα). Η χήρα του, καπετάνισσα Σοφία, συνέχισε τον αγώνα του τα επόμενα χρόνια.

Η γιορτή των Τριών Ιεραρχών έπαιρνε τη μορφή εθνικού πανηγυριού και ούτε λόγος μπορούσε να γίνει περί σύγκρισής της με τη γιορτή του Κυρίλλου και Μεθοδίου που οργάνωναν στις 11 Μαΐου το βουλγαρικό σχολείο και οι λίγοι Βούλγαροι που κατοικούσαν στα κελιά της βουλγαρικής εκκλησίας. .... Το απόγευμα της παραμονής τη μεγάλη Μητροπολιτική εκκλησία γέμιζαν εκατοντάδες παιδιών όλων των σχολείων και κοντά στο προσκυνηγάρι 12-14 τεράστιες λαμπάδες παρατάσσονταν. Την επόμενη μέρα γινόταν λειτουργία και λειτουργούσε πάντα ο Δεσπότης ο οποίος μνημόνευε τα ονόματα των δωρητών και μεγάλων ευεργετών της κοινότητας. Μετά τη λειτουργία όλα τα σχολεία και το συγκεντρωμένο πλήθος μαζεύονταν στη Γρηγοριάδα (το κεντρικό Παρθεναγωγείο Σερρών) όπου γινόταν τελετή. Σ' αυτήν δεν παρέλειπαν να παραστούν οι τουρκικές αρχές, ο Πασάς δηλαδή, ο Μουτεσαρίφης, ο Δήμαρχος κ.ά... Οι μαθήτριες πρώτα πρώτα έψελναν τον ύμνο του Σουλτάνου...

**Σουλτάν Αβδούλ Χαμήτην
μονάρχην και κλεινόν
σώζοι τον Κυβερνήτην
πολλών λαών κι Εθνών...**

Μετά τον ύμνο αυτόν, τον οποίο χωρίς επευφημίες δέχονταν οι Σερραίοι, κατέφθανε συνήθως ο μέγας ευεργέτης της Κοινότητας. Μόλις γινόταν αυτό αντιληπτό, ο Δεσπότης έτρεχε στη σκάλα και κρατώντας από το χέρι τη μακαρίτισσα Δέσποινα Ρακιτζή την υποβοηθούσε ν' ανεβεί ενώ ο ταμίας της κοινότητας το ίδιο έκανε στον αείμνηστο Γρηγόριο...οι μαθήτριες έψελναν τον ύμνο...

**Η Γρηγοριάς λαμπρύνει
την Πατρίδα μας αυτήν
πάσαι μετ' ευγνωμοσύνης
άσωμεν τον ιδρυτήν**

Ευθύς αμέσως άρχιζε η εκτέλεση του προγράμματος. Διάλογοι, μονόλογοι, ποιήματα με συγκεκριμένο νόημα που ηλέκτριζε τις ψυχές των Σερραίων...

Veteranus, «Ελεύθερος Πολίτης», 3-2-1929
(Τζανακάρης, Β., (1991), *Εικονογραφημένη ιστορία των Σερρών*, τόμος Α', σελ. 63)

Ερώτηση

**Γιατί ο εορτασμός των Τριών Ιεραρχών είχε εκείνη την περίοδο τόση μεγάλη σημασία;
Βρίσκεις διαφορές ανάμεσα στον τότε εορτασμό και τον σημερινό;
Γιατί οι μαθήτριες έψελναν στην αρχή της γιορτής τον ύμνο του Σουλτάνου;
Συμφωνείς με τις τιμές που απέδιδαν στους ευεργέτες-δωρητές της Κοινότητας;
Έχεις ακούσει το όνομα «Γρηγόριος Ρακιτζής»;
Μπορείς να βρεις την οδό Ρακιτζή στις Σέρρες;**

Το 1907, ένας Γάλλος δημοσιογράφος, ο Παγιαρέζ, έζησε την εποποιία του Μακεδονικού Αγώνα και γυρνώντας στο Παρίσι έγραψε:

«...Τι μ' ενδιαφέρουσι οι Εθνολογικά και γλωσσολογικά θεωρίες; Τι μ' ενδιαφέρει αν τα θύματα του Κομιτάτου ομιλούν ελληνικήν, κουτσοβλαχικήν, βουλγαρικήν ή τουρκικήν; Ό,τι με ενδιαφέρει είναι ότι πάντες ούτοι οι Μακεδόνες, ανεξαρτήτως της γλώσσης που ομιλούν, προτιμώσι να σταυρωθώσι παρά των Βουλγάρων, παρά να αρνηθώσι τον Ελληνισμόν των... Όσον αφορά εμέ, δεν χρειάζομαι άλλας αποδείξεις. Οι άσημοι αυτοί ήρωες είναι ΕΛΛΗΝΕΣ και κλίνω το γόνυ προ του υπέρτατου μεγαλείου των...»

Κοντός, Κ., (2009), *Η Αλυστράτη στο διάβα των αιώνων*, Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη

Ερώτηση

Τι εντυπώσιασε τον Γάλλο δημοσιογράφο που έζησε τον Μακεδονικό Αγώνα;

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΟΙ.

Οι μακεδονομάχοι είναι οι στρατιωτικοί ἄγιοι τῆς ἐποχῆς μας. Είναι κάτι ανάμεσα σὲ νεομάρτυρα καὶ ἀκρίτα. Στὴν τὸν ἀπ-Γιώργη μοιάζουν πὲν σκοτώνει τὸν δράκοντα τὸν παμφάγο. Ἐχουν σταυρὸ στὸ στήθος τους. Φυλακτῆριο χέρι ἀγγέλου στὴν κεφαλή τους. Ὁ Παῦλος Μελᾶς ἐκλαίγει ὅταν σκοτώνει τὴς βυλγάρους.

Εἶναι ντυμένοι στὰ μαύρα ἀπ' τὸ πένθος τους γιὰ τὴν πατρίδα, γιὰ τὸ πολὺ τῆς θλίψεως τῆς καυρῆς τους.

Φαίνεται στὰ μάτια τους ὁ πυρετός πνέει κατατρώγει. Λαμπροπρόσωποι στέκονται καὶ σοβαροὶ κι ἀκάνει τὸ νυκτόλαλο περὶ τῆς ἐρημίας. Τὸ ἴδεν ὅτι στὸ τέλος θὰ πεθάνουν ἀπ' τὸν φαρμακωμένο ἀέρα τῆς λίμνης ὅταν ὀλιμέρα διαβιῶν :- Χρυσὸς καταράκτης πάνω τους τὸ φῶς, ἀλλὰ δὲν τους ἀγγίζει. Ἡ νύκτα εἶναι γι' αὐτοὺς τὸ ὑπερτάτο δῶρο, τῷ πατρίδας.

Στολισμένοι, ἔπρεπε νὰ εἰκονίζονται, τὴν πικροδάφνη τῆς δόξας :- ~ ~

Κείμενο καὶ γραφή του Ράλλη Κοψίδη ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «ΚΑΝΙΣΤΡΟ».

Ἑρώτηση

Το παραπάνω κείμενο δημοσιεύθηκε σε ἀρθρο του περιοδικού ΓΙΑΤΙ το 1992 με συγγραφέα τον Γ. Ιωάννου και τίτλο:

Ο Μακεδονικός Αγώνας δεν ἔληξε!

Πὼς φαντάζεται ο λαὸς τους Μακεδονομάχους και γιατί;

Εἶναι δικαιολογημένη αὐτή η περιγραφή;

Στις 19 Ιουλίου 1907, το ελληνικό προξενείο Σερρών θα σπεύσει να τηλεγραφήσει τις παρακάτω λεπτομέρειες σχετικά με τη μάχη της Καμενίκιας μέσα από την έκθεση του τότε προξένου Αντωνίου Σακτούρη, προς το Εθνικό Κέντρο στην Αθήνα:

Εν Σέρραις 19 Ιουλίου 1907

Προχθές πρωίαν τοπικαί αρχαί πληροφορηθείσαι ότι εν προαστείω Σερρών Κάτω Καμενικίων κρύπτεται ελληνικόν Σώμα 5 μελών, επυρπόλησαν συνοικισμόν. Των ανταρτών αρνηθέντων να παραδοθώσι επηκολούθησε πεντάωρος συμπλοκή, εις ην έλαβον μέρος ολόκληρος η φρουρά Σερρών, ως και υπέρ 500 άτακτοι, οίτινες ηπειλήσαν προς στιγμήν σφαγάς. Επειδή αντάρται ημύνοντο επιτυχώς, τουρκικός στρατός μετηνέχθη και δύο ορεινά πυροβόλα, ων ευτυχώς δεν εγένετο χρήσις. Εκ των ανταρτών 3 εφονεύθησαν και 2 συνελήφθησαν, ως εις πληγωμένους. Απώλειαι τουρκικού στρατού υπέρ 30 φονευθέντας και πληγωμένους. Εφονεύθη επίσης διευθυντής αστυνομίας και εις αστυνομός. Στρατός έκαυσε διά πετρελαίου 3 οικίας και το

σχολείον, εληλάτησε δε μετά των ατάκτων πλείστας οικίας. Παθόντες πτωχοί ομογενείς εις απόγνωσιν, φοβούμενοι να διαμαρτυρηθώσιν εις ενταύθα ξένους να προβώσι δεούσας παραστάσεις. Πολυάριθμοι συλληφθέντες κακοποιούνται. Αρχηγός σώματος ήτο ο εκ του πλησίου χωρίου Χομόνδος υπό το όνομα Μητρούσης, ούτινος πέρισυ Βούλγαροι εφόνευσαν την σύζυγον πληγγώσαντες αυτόν και έκαυσον την οικίαν του. Οπαδοί του δε δύο ομοίως παθόντες συγχώριοί του και δύο εξ ελευθέρας Ελλάδος»

Τζανακάρης, Β. (1992),
Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Σέρρες.

Ερώτηση

Τι πληροφορίες δίνει ο πρόξενος Σερρών μέσω αυτής της επιστολής προς το Εθνικό Κέντρο στην Αθήνα; Υπάρχει κάτι περίεργο στο ύφος της επιστολής; Μοιάζει αποστασιοποιημένο από το γεγονός; Γιατί;

Ο Μακεδονικός αγώνας δεν έληξε!

«Η πολιτική είναι πολιτική, η ιστορία-ιστορία και ο αγώνας- αγώνας. Και ο αγώνας αυτός -ο Μακεδονικός Αγώνας- ακόμα δεν έληξε. Βέβαια, πολλοί αφελείς πιστεύουν ότι ο Μακεδονικός Αγώνας είναι μια παλαιά ιστορία που έληξε εδώ και πολλά χρόνια, αφού επικυρώθηκε με αίματα και συνθήκες. Και η πίστη τους από άποψη τύπων είναι σωστή, μα από άποψη ουσίας όχι. Δεν ξέρουν οι άνθρωποι τι μαγειρεύουν διαρκώς -ναι, διαρκώς!- οι διάφοροι...που μας περιβάλλουν... ..Ελληνες Μακεδόνες που νοιάζονται για την ιδιαίτερη πατρίδα τους και δεν μπορούν να βλέπουν χωρίς να την καταγγείλουν την παραποίηση, την πλαστογράφηση, το ανήκουστο αυτό τραβολόγημα της ιστορίας της από άλλους, από γειτόνους, από φίλους δήθεν, που με κάθε τρόπο προσπαθούν να κάνουν πλύση εγκεφάλου στα μυαλά των δικών τους και των ξένων ιδίως...»

Ιωάννου, Γ. (1992), *Ο Μακεδονικός Αγώνας δεν έληξε*, Έκδοση περιοδικού Γιατί, Σέρρες.

Ερώτηση

Γιατί ισχυρίζεται ο Γιώργος Ιωάννου ότι ο Μακεδονικός Αγώνας δεν έληξε; Σε ποιους αναφέρεται όταν μιλάει για «πλαστογράφηση» και «παραποίηση»;